

HISTORICKÝ VÝVOJ

PŘÍSTUPY K PORUCHÁM CHOVÁNÍ,
JEJICH ŘEŠENÍ, POČÁTKY ÚSTAVNÍ PÉČE
U NÁS A VE SVĚTĚ

HISTORICKÝ VÝVOJ

- ◉ Jednotlivé historické přístupy společnosti vůči dětem a mládeži s poruchou chování či jinými sociálně patolog. projevy chování se lišily, vždy v závislosti na normě společnosti. Otázka normality (je relativní) souvisí s několika klíčovými faktory:
 - ◉ Čas (časové hledisko) - kdy
 - ◉ Prostor - kde
 - ◉ Situace - konkrétní situace
 - ◉ Kultura
 - ◉ Náboženství

PŘÍSTUPY

Z pohledu různých faktorů normality lze na konkrétní situaci nazírat variabilně. Slowík (2007) píše o současné změně paradigmatu koncepce speciální pedagogiky, uvádí tyto **PŘÍSTUPY**:

- ◉ **Represivní** - starověk - zotročování, zneužívání, zabíjení handicapovaných
- ◉ **Charitativní** - duchovno - ochranitelství (církve - klášterní špitály, hospice...)
- ◉ **Humanistický** - novověk - komplexní pojetí péče
- ◉ **Rehabilitační** - přelom 19.-20.stol.- ve smyslu znovu uschopnění
- ◉ **Preventivně-integrační** - snaha zaměřit se na prevenci vzniku postižení, předcházení riziku narození dítěte s vadou nebo poruchou; řeší se otázka integrace do intaktní společnosti
- ◉ **Inkluzivní** - současný moderní trend; zdá se však, že dnešní společnost není připravena (resp. nestihla se připravit na radikální a náhlé změny). Představuje společnou výchovu a vzdělávání, kdy jedinci s handicapem jsou jednotně vzděláváni s jedinci intaktními.

SPARTSKÁ VÝCHOVA

- ◉ Kázeň, sebeovládání, jemuž se chlapci učili poměrně drastickými způsoby

ČÍNA

KONFUCIUS - nauka o mravnosti - lidé
potřebují příklady

„Anály jar a podzimů“ - 5. Konfuciova kniha - 3
stádia vývoje lidstva

ANTIKA

ŘECKO

Xenofon - metoda výchovného vzoru (příklad straších), idea sebeovládání; prosazoval aktivní dosahování cílů jedince

Platón - reálný svět je odraz dokonalého světa idejí (morální špatnost záležela v neznalosti dobra). Nejvyšší hodnotou je *dobro*.

Vyžadoval veřejnou výchovu - příprava řádných občanů (ve státních školách od předškolního věku)

Aristoteles - žák Platóna; všechny zlomyslnosti a špatnosti mají být trestány zákonem (ohled na děti do 5 let). Zdůrazňoval výchovu tělesnou, mravní a rozumovou (výchova by měly být státní). Zabývá se *ctnostmi lidí*.

ŘÍM

Marcus Fabius Quintilianus - vyzdvihoval školní výchovu oproti soukromé škodlivost tělesných trestů, kladl nároky na učitele

Marcus Aurelius - prevence zločinnosti

Hovory k sobě samému - 9 POUČEK

STŘEDOVĚK

- Kruté tresty, postižení vyhošťování ze společnosti, věznice

RENESSANCE

- Obrat, důležitost pozitivních vzorů

DESIDERIUS ERASMUS ROTTERDAMSKÝ

rozhodující je význam výchovy ve vývoji jedince

O uhlazenosti dětských mravů - pojednává o poruchách chování

Chvála bláznovství - kritika učitelů

MICHAILE DE MONTAIGNE - zastánce mírných metod; důraz kladen na sociální učení (učitel by měl žáka vést...)

FRANCOIS REBELAIS- Gargantua a Pantagruel - kritizoval výchovu, neboť je od života odtržena

JAN AMOS KOMENSKÝ - děti vést ke kázni, trestat jen výjimečně, pozitivní příklad pěkným slovem; ohled na věk a schopnosti dítěte

JOHN LOCKE - stoupenec individuální výchovy jedním vychovatelem; výchova gentlemana. Tvrdil, že člověk je „tabula rasa“.

JEAN JASQUES ROUSSEAU- proti tělesným trestům, princip přirozených následků

Emil, čili o vychování

Společenská smlouva

JOHANN FRIEDRICH HERBART - přiměřené zaměstnávání, dozor, zákazy, tresty, autorita

VÝZNAMNÍ PSYCHIATŘI

WILLIAM HAELY - bostonský psychiatr v oboru zločinnosti
mladistvých

Rekonstrukce chování v mládí

Mladý zločin

CYRIL LUDOVIC BURT - britský specialista v oblasti zločinnosti
mladistvých

Mladistvý zločinec

ALFRED ADLER - věnoval se obtížně vychovatelné dorůstající
generaci

Těžce vychovatelné děti

ANTON SEMJONVIČ MAKARENKO - věnoval se osiřelými dětmi, které
žebrały, kradly - organizoval jejich výchovu

LEO KANNER - popsal dětský autismus
učebnice - Dětská psychiatrie

ČESKÉ ZEMĚ

FRANTIŠEK ČÁDA - realizoval výzkumy, pečoval o úchylné děti a mládež

Založil „Sdružení pro výzkum dítěte“ - stalo se základem pro Pedopatologický ústav hlavního města Prahy

- Zformuloval rysy tehdejší moderní péče o slabomyslné.

ANTONÍN HAVEROCH - Pedagogické rozhledy - psal o dětské neposednosti, lhavosti, zločinnosti

Spis - Duševní odchylky mládeže školní - výchovné přístupy (z psychiatrického hlediska)

JOSEF ZEMAN - založil a redigoval časopis „Úchylná mládež“

- Spoluautor učebních osnov pro handicapované, podílel se na zákonu o pomocných školách

POČÁTKY ÚSTAVNÍ PÉČE VE SVĚTĚ A V ČESKÝCH ZEMÍCH

◉ POČÁTEK 19. STOLETÍ

1816 - v Německu - 1. ústav v Evropě -
Výchovna či vychovatelna“

1842 - u nás první vychovatelna - Jednotou
pro blaho propuštěných káránců“

1883 - vychovatelna v Praze- Libni (Vojtěch
Náprstek, Fr. Ladislav Reiger)

1884 - vychovatelna na Vinohradech, v
Říčanech - 6-10 letí (z nadace manželů
Olivových)

POCATKY USTAVNI PECE VE SVETE A V ČESKÝCH ZEMÍCH - POKRAČOVÁNÍ

- ◉ **2. POLOVINA 19. STOLETÍ** - ústavy pro morálně narušenou mládež:

OCHRANOVNY - pro osiřelé, opuštěné...

POLEPŠOVNY - mládež výchovně zanedbaná, mravně vadná, ale i zločinná

Rakousku - Uhersku - zakládání **donucovacích pracoven.**

ZÁKON z r. 1885 V RAKOUSKU UHERSKU - vybudování **polepšoven.**
(Opatovice, Králíky - později přejmenovány na **vychovatelny** r. 1921)

ZÁKON V R. 1931 - polepšovny určeny pro mladistvé odsouzené k trestu vězení; pro narušenou mládež zavedení (od r. 1945):

Dětský domov se zvýšenou výchovnou péčí (9-14/15let)

Domov mládeže pro převýchovu (15-18 let)

SOUČASNOST

Od 30. let 20. století - nový jev - „diktát dětí a mládeže“ - prohluboval se po 2. světové válce.

Především pubescenti rozhodují o chodu rodiny - problém - rodiny nemají dostatečné příjmy (na oblečení, potraviny...dle požadavku dětí). Důležité je hledat společné řešení - v hledání jiných hodnot, než jaké nabízí konzumní společnost).

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI

- ◉ JIŘÍ DUNOVSKÝ - ochrana dětí před nebezpečím
Dítě a poruchy chování - orientuje se na funkčnost rodiny
- ◉ ZDENĚK MATĚJČEK, JIŘÍ DUNOVSKÝ, ZDENĚK DYTRYCH
Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě - zabývají se syndromem
CAN
- ◉ MILADA GOLOBOVÁ - psal o týrání dětí
Děti na zabití
Děvče na zabití
- ◉ DAN OLWEUS - působí na univerzitě v Bergenu - průkopník ve
výzkumu šikany. Projevy agrese se snaží eliminovat tzv.
intervenčním programem - spočívající v restrukturaci sociálního
prostředí
- ◉ FRANTIŠEK KOUKOLÍK
Odlišné dítě - vztah mezi matkou a jednoročním dítětem
Vzpoura deprivantů

DALŠÍ

- ◉ **MEZINÁRODNÍ DEN PROTI ZLOČINU** - vyhlášen byl v r. 1990 Evropským fórem Rady Evropy
- ◉ **HNUTÍ PROTI KRIMINALITĚ** - vzniklo r. 1995 v ČR - proti nárůstu trestných činů
- ◉ R. 1991 založen **BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ** - pomoc obětem a svědkům trestné činnosti, prevence kriminality, zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení